

A NAGYVEZÉRKAR II. RÉSZLEGE KÉMELHÁRÍTÁSI
IRODÁJÁNAK FELJEGYZÉSE A ROMÁNIAI ÉS AZ ÉSZAK-ERDÉLYI
MAGYAROK ÁLTAL KIFEJTETT PROPAGANDARÓL
ÉS POLITIKAI SZERVEZKEDÉSRŐL

Bukarest, 1944. december 20.

1.) A Szovjet Parancsnokság Politikai Ügyosztályához közelálló kommunista körökben erősen tartja magát a vélemény, miszerint Magyarországot kedvezőbb szemszögből ítélik meg Romániánál.

Azt a tény, hogy dr. Bolgár Lajos irányítja Erdély és a szovjet-román csapatok által elfoglalt területek politikai tevékenységét, szintén úgy értelmezik, mint Moszkva azon terveinek a jóváhagyását, hogy Magyarországnak fontos szerepet tulajdonítsanak Európa jövőbeli elrendezésében. (Dr. Bolgár Lajos a Külügyi Népbiztosság Magyar Szekciójánál dolgozott, Molotov úr egyik legközelebbi munkatársa lévén.)

Bolgár úr egyenesen Moszkvából kap utasításokat.

Moszkva Magyarországgal kapcsolatos ezen szándékának támogatása érdekében a kommunista propaganda különleges hatékonysággal aknázza ki azt a tény, hogy Budapesten, 1918-ban vezették be az első kommunista rezsimet, amely folytatódott volna, ha a román seregek nem lépnek közbe és nem távolítják el.

Hasonlóképpen kiaknázzák azt és próbálják meggyőzni a moszkvai kormányt arról, hogy Magyarország a kommunizmus számára sokkal hozzáférhetőbb ország a magyar paraszt jelenlegi helyzetének következtében, akit mindig kizsákmányoltak a nagybirtokosok.

A magyar tevékenységgel szembeni igen jóindulatú moszkvai magatartás abban a nagy segítségadásban is igazolást nyer és megnyilvánul, amelyet a Vörös Hadsereg Politikai Osztálya a „MADOSZ”-nak nyújt minden alkalommal (összejövetelek céljából helyiségeket bocsátanak a rendelkezésükre, szovjet politikai küldötteket menesztenek hozzájuk, akik útmutatásokat nyújtanak e szervezet vezetőinek, stb.).

Így a f. év novemberi, szebeni összejöveteleken a Vörös Hadsereg politikai kiküldöttje azt mondta a „MADOSZ” vezetőinek, hogy akkor se féljenek, ha a Vörös Hadsereg elmegy, mivel a magyarokat semmi esetre sem fogják elítélni a románok, akik ugyanolyan bűnösök, mert részt vettek a gyalázatos hitleri szövetségben.

2.) A kommunista párt vagy társszervezeteinek különböző elemei élénk tevékenységet fejtenek ki azért, hogy dokumentációs anyagot bocsássanak a Szovjet Parancsnokság rendelkezésére azon állítás alátámasztása érdekében, miszerint a román közigazgatás önkényeskedő és inkorrekt és nem lehet rábízni a visszafoglalt erdélyi területek igazgatását.

Egyes értesülések szerint a romániai Szovjet Katonai Parancsnokság mellett működő Propagandaosztály, amellyel mind a Kommunista Párt vezetői, mind pedig a romániai magyar vezetők szoros kapcsolatban állnak, utasításokat adott arra, hogy minél több adatot és bizonyítékot gyűjtsenek össze a román hatóságoknak a kisebbségi lakossággal szemben elkövetett állítólagos atrocitásaira és túlkapásaira vonatkozóan.

A Politikai Osztály konkrét adatokat gyűjt a román hatóságok s az egyes román politikai vezetők kisebbségellenes akcióiról, hogy amikor Erdély kérdése felmerül, bizonyítani tudja, miszerint a románok sovíniszták és nem fognak tudni [ilyen] vegyes lakosságú területeket uralni, s a békét ezeken csak egy föderatív alapú berendezkedéssel lehet megőrizni.

Ilyen értelemben sokatmondóak Bolgár Lajos úr egyes nyilatkozatai, amelyeket munkatársainak tett, miszerint Moszkva eldöntötte Erdély sorsát, amely nem lesz sem román, sem magyar, hanem egy független köztársaság szovjet protektorátus alatt. A párt propagandafőnöke utasításokat kaphatott, hogy ilyen irányban cselekedjék.

A fenti cél elérése érdekében a magyar propaganda minden erőfeszítést megtesz a nálunk lévő magyar kisebbségiek megnyerésére, akik kommunistákká válva az erdélyi román kommunistákkal együtt többséget fognak alkotni, amely [többség] egy népszavazással Erdély autonómiájáról, majd később a Szovjetunióhoz való csatolásáról határozhat.

Úgy tűnik, hogy a Politikai Osztály nagyon meg van elégedve azzal a ténnyel, hogy a román sajtó egy része a magyarokkal szemben agresszív magatartást tanúsít, mivel ez nagyban megkönnyíti a küldetését és a tevékenységét.

3.) A fentebb elmondottak, s a román hatóságok rágalmozása céljából az ismert magyar újságíró és kommunista – Pikai⁵⁷⁵ – Bolgár úr parancsára összeállított egy jelentést az erdélyi kérdésekről, amely különösen a román hatóságok által a magyar kisebbség számára teremtett helyzetet hangsúlyozza.

E jelentésében Pikai rámutat:

- Annak oka, hogy a magyar kisebbségiek Budapest felé fordultak, az, hogy nem lettek betartva Iuliu Maniu úrnak a gyulafehérvári Nagy Nemzetgyűlésen tett ígéretei (szabadság és a román nép jogaival egyenlő jogok).

- Hogy a román hatóságok rablásokat és visszaéléseket követtek el a magyar kisebbségiekkel szemben.

- Abban a fejezetben, amely azzal foglalkozik, hogy miként sorozták be a magyar munkásokat a munkásszázadokba, rámutat, hogy a román hatóságokból hiányzott mindenfajta humánus és európai érzés.

- Aláhúzza, hogy a magyar munkások és a szovjet hadifoglyok nehéz, embertelen körülmények között végzett munkára voltak fogva, így nagy részük meghalt.

575 Az illetőt nem sikerült beazonosítani.

(A jelentés ezen részét a Szovjet Hadsereg Politikai Osztálya aláhúzta azzal a megjegyzéssel: „Moszkva ezt vitatja”.)

- Kemény kifejezésekkel bírálja a román Kémelhárító Szolgálatot és a Sziguranca képviselőinek brutális és illegális magatartását.

- Hasonlóképpen keményen bírálja a magyar nyelv használatát betiltó rendelkezéseket, az egyéni szabadsággal kapcsolatosan pedig rámutat, hogy ez nem is létezett!

- A román hatóságokkal kapcsolatban rámutat, hogy azok még ma sem képesek a demokratikus elveket megérteni és [tovább] folytatják a fasiszta politikát.

- Pikai azt állítja, hogy amennyiben a román közigazgatásban és a Sziguranca-ban nem hajtanak végre egy szigorú tisztogatást, akkor Románia továbbra is folytatni fogja a fasiszta politikáját.

Azt javasolja, hogy a tisztogatást a helyi kommunisták végezzék el a szovjet katonai hatóságok segítségével.

- Szigorúan bírálja és rámutat arra, hogy a román értelmiségi réteg fasisztának születt és nem képes egy demokratikus rendszer bevezetésére.

A tanulmány végén Pikai levonja a következtetést, miszerint az erdélyi magyar lakosság a legjobb úton van afelé, hogy tudatosan beilleszkedjen a kommunisták közé és ezzel nagymértékben hozzá fog járulni Erdély szovjetizálásához.

Ami a romániai politikai helyzetet illeti, azt állítja, abszolút fontos, hogy a belső politikai ellenőrzést a szovjetek végezzék.

4.) Úgy véljük, ezen magyar tevékenység hatásainak leküzdésére egy kitartó és aktív propagandát kell elindítani a Román Államot aláaknázó összes törekvés leleplezésére.

Ezt a propagandát véleményünk szerint mind a néptömegek körében, mind pedig a Szovjetunió felé folytatni kell, amelyek számára meggyőző érvekkel ki kell mutatni azon bizonyítékok rosszhiszeműségét és alaptalanságát, amelyeket a magyar propaganda kíván hangsúlyozni, elferdítvén a valóságot.

[Aláírás és keltezés nélkül.]

Román Országos Központi Történeti Levéltár, miniszterelnökségi iratok, Sănătescu-Rădescu-kormányok, 935. fond, 24/1944-45. csomó, iktsz. n., 48-50., román nyelvű tisztázat.

MELLÉKLET:

Marele Stat Major
Secția II-a
Biroul Contrainformații
20 decembrie 1944

*Nota – Studiu
asupra*

Propagandei și activității întreprinsă de maghiarii din România și din Ardealul de Nord în scopul de a rămâne la conducerea Ardealului și pentru a influența atitudinea U.R.S.S. asupra Conducerei Politice interne din România.

1.) În cercurile comuniste, apropiate Secției Politice din Comandamentul Sovietic se menține cu tărie părerea că Ungaria este privată la Moscova printr-o prizmă mai favorabilă decât România.

Faptul că dr. Bolgar Lajos dirijează activitatea politică din Ardeal și din regiunile cucerite de trupele sovieto-române este deasemenea interpretat ca o confirmare a planurilor Moscovei de a atribui Ungariei un rol important în viitoarea organizare a Europei. (Dr. Bolgar Lajos a lucrat la Secția Maghiară din Comisariatul Poporului pentru Afacerilor Externe, fiind unul din colaboratorii cei mai apropiați ai domnului Molotov).

Dr-ul Bolgar primește instrucțiuni direct de la Moscova.

În sprijinul acestei intențiuni a Moscovei asupra Ungariei se exploatează cu o deosebită eficacitate de către propaganda comunistă, faptul că la Budapesta în 1918 a fost instalat primul regim comunist, care ar fi continuat dacă armatele române nu ar fi intervenit și nu l-ar fi înlăturat.

Deasemenea se exploatează și se caută a se convinge guvernul din Moscova că Ungaria este o țară mult mai accesibilă comunismului, datorită situației actuale a țaranului ungar, care a fost tot timpul exploatat de latifundiari.

Atitudinea prea binevoitoare a Moscovei față de activitatea maghiară se confirmă și se manifestă chiar prin marele concurs pe care Secția Politică a Armatei Roșii îl acprdă în orice ocazie organizației „M.A.D.O.S.Z.” (li se pun la dispoziție localuri pentru întruniri, se trimit delegați politici sovietici care inițiază și dă indicațiuni conducătorilor acestei organizații, etc.)

Astfel la adunarea din Sibiu în cursul unei noiembrie a.c., delegatul politic al Armatei Roșii a spus conducătorilor organizației „M.A.D.O.S.Z.” să nu aibă nici o teamă, chiar dacă vor pleca armatele roșii, căci în nici un caz ungerii, nu vor fi judecați de români, care sunt la fel de vinovați și au făcut parte din asociația criminală Hitleristă.

2.) Diferite elemente din organizațiile comuniste, sau afiliate lor, desfășoară o vie activitate pentru a pune la dispoziția Comandamentului Sovietic material documentar, în susținerea tezei că administrația românească este abuzivă și

incorectă și că nu i se poate încredința administrarea regiunilor ardelenesti, recucerite.

Din unele informațiuni rezultă că Secția de Propagandă de pe lângă Comandamentul Armatei Sovietice din România, cu care atât conducătorii Partidului Comunist cât și frunțașii unguri din România sunt în strânsă legătură, a dat instrucțiuni să se strângă cât mai multe date și dovezi în legătură cu pretensele atrocități și abuzuri săvârșite de autoritățile românești față de populație minoritară.

Secția Politică strânge toate aceste date exacte, despre acțiunile anti-minoritare a autorităților românești și a unor frunțași politici români, pentru a dovedi atunci când se va pune problema Ardealului, că românii sunt stăpâniți de șovinism și că nu vor putea stăpâni teritoriul cu populație eterogenă și că pacea în aceste regiuni nu va putea fi menținută decât printr-o organizare pe baza federative.

În acest sens sunt semnificative unele declarații ale domnului Bolgar Lajos făcute colaboratorilor săi, după care Moscova ar fi hotărât soarta Ardealului, care nu va fi nici românesc nici unguresc, ci o republică independentă sub protectorat sovietic. Șeful propagandei partidului ar fi primit instrucțiuni să acționeze în acest sens.

Pentru ajungerea scopului de mai sus, propaganda maghiară depune toate eforturile pentru captarea minoritarilor unguri de la noi care odată comunizați, vor forma împreună cu comuniștii români din Ardeal o majoritate, care printr-un plebiscit va putea hotărî autonomia Ardealului, iar pe urmă anexarea sa la U.R.S.S.

Se pare că Secțiunea Politică este foarte mulțumită de faptul că o parte din presa românească are atitudine agresivă față de maghiari, căci aceasta îi ușurează mult misiunea și activitatea.

3.) În scopul celor arătate mai sus și pentru defăimarea autorității românești, cunoscutul ziarist și comunist ungur – Pikai – din ordinul dr-ului Bolgar a întocmit un raport asupra chestiunilor ardelenesti în care se accentuează în special situația creată minorității maghiare de către autoritățile românești.

În acest raport – Pikai – arată:

– Că motivul pentru care minoritarii unguri și-au îndreptat privirile spre Budapesta, îl formează faptul nerespectării promisiunilor făcute de domnul Iuliu Maniu, în Adunarea Națională de la Alba Iulia (libertate și drepturi egale cu cele ale poporului român).

– Că autoritățile române au săvârșit jafuri și abuzuri față de minoritarii unguri.

– În capitolul în care se ocupă de modul cum au fost recrutați lucrătorii unguri pentru detașam. de lucru, arată că autoritățile românești au dat dovadă de lipsă oricărui sentiment uman și european.

Subliniază faptul că lucrătorii unguri și prizonierii sovietici au fost supuși la munci grele și executate în condiții neumane încât o mare parte din ei au murit. (Această parte din raport a fost subliniată de Secția Politică a Armatei Sovietice și s-a pus mențiunea „Moscova contestare”).

– Critică în termeni aspri Serviciul de Contra Spionaj român atitudinea brutală și ilegală a exponenților siguranței.

– Deasemeni critică aspru dispozițiunile prin care s-a interzis întrebuintarea limbii maghiare, iar în legătură cu libertatea individuală arată că aceasta nici nu a existat!

– Asupra autorităților românești arată că ele nici astăzi nu sunt în stare să înțeleagă principiile democratice și că ele continuă politica fascistă.

– Pikai susține că dacă în administrația și siguranța românească nu se va face o epurație severă, atunci România va continua și mai departe politica fascistă.

Propune ca epurația să se facă de comuniștii locali cu concursul autorităților militare sovietice.

– Critica aspru și arată că pătura intelectuală română, este născută fascistă și nu este în stare să introducă un regim democratic.

La sfârșitul studiului – Pikai – trage concluzia că populația maghiară din Ardeal este drumul cel mai bun de a se încadra, în mod conștient, în masele comuniste și prin aceasta va contribui în mare măsură la sovietizarea Ardealului.

În ceea ce privește situația politică din România susține că este absolut necesar ca supravegherea politică internă să fie făcută de soviete.

4.) Pentru combaterea efectelor acestei activități maghiare, apreciem că este necesar să se înceapă o propagandă susținută și activă în vederea demascării tuturor tendințelor de subminare Statului Român.

Această propagandă apreciem că este necesară să se facă atât în masele populare cât și față de U.R.S.S., căroră trebuie să li se demonstreze prin dovezi concludente reaua credință și netemeinicia dovezilor pe care caută să le evidențieze propaganda maghiară, denaturând adevărul.